

ایم۔ اے فارسی سال اول

پہلا پرچہ : دستور زبان فارسی و ترجمہ
کل نمبر ۱۰۰

معروضی سوالات
دستور زبان
ترجمہ

۲۰ نمبر
۳۰ نمبر
۳۰ نمبر

۱- دستور:

۱- جملہ: کلیات (تعریف و ساخت)

۲- ارکان جملہ

۱- فعل: تعریف، اقسام، مشتقات
۲- اسم: تعریف، اقسام، نقش در جملہ
۳- ضمیر: تعریف، اقسام، نقش در جملہ
۴- صفت: تعریف، اقسام
۵- قید: تعریف، اقسام
۶- شبہ جملہ (صوت): تعریف، اقسام
۷- حروف: تعریف، اقسام

۲- ترجمہ:

۱- چار اردو اقتباسات میں سے کسی دو کا فارسی ترجمہ ۴۰ نمبر

مجوزہ کتب:

۱- دستور زبان فارسی ۲۱ ڈاکٹر حسن انوری و احمد گیوی
۲- دستور زبان فارسی ڈاکٹر پرویز نائل خانلری
۳- دستور زبان فارسی شیخ استاد از بیچ استاد
۴- گرامر فارسی ڈاکٹر ظہور الدین احمد
۵- دستور زبان فارسی ڈاکٹر طلعت بھاری
۶- فارسی امروز ڈاکٹر عبد الحمید عرفانی
۷- خود آموز فارسی ۲ جلد ڈاکٹر ایف ڈی رازی
۸- آموزگار فارسی ڈاکٹر حضور احمد سلیم
۹- جدید فارسی دستور و محاورہ ڈاکٹر عبد الشکور احسن

ایم۔ اے فارسی سال اول

دوسرا پرچہ : نثر کلاسیک فارسی
کل نمبر ۱۰۰

معروضی سوالات ۲۰ نمبر
متن ۳۰ نمبر
تنقید ۳۰ نمبر

انتخاب متون :

- ۱۔ تاریخ بیہقی:
- ۱۔ خطبہ
- ۲۔ داستان ہارون الرشید بادوزاہد
- ۲۔ قابوس نامہ:
- ۱۔ مقدمہ
- ۲۔ باب اول در شناختن ہیز و تعالیٰ
- ۳۔ باب دوم در ستائش پیغامبر علیہ السلام
- ۴۔ باب ششم در فرزونی گہر از فرزونی خرد و ہنر
- ۵۔ باب ہفتم در پیشی جستن در سخندان
- ۶۔ باب دوازدهم در مہمان کردن و مہمان شدن
- ۷۔ باب بیست و دوم در امانت نگہداشتن
- ۳۔ سفرنامہ ناصر خسرو:
- ۱۔ از آہنگ سفر تا بیت المقدس
- ۲۔ از شہر مکہ تا طائف
- ۴۔ چہار مقالہ:
- ۱۔ مقالہ دوم در ماہیت علم شعر و صلاحیت شاعر

۲- فصل در چگونگی شاعر و شعر

۳- حکایت ا (انتخاب)

۵- گلستان سعدی:

۱- مقدمه (انتخاب)

۲- باب دوم و سوم (انتخاب)

۳- باب چهارم مکمل

۴- باب پنجم انتخاب

۵- باب ششم انتخاب

۶- توزک جهانگیری:

۱- آغاز کتاب (انتخاب)

مجوزہ کتب:

۱- تاریخ بیهقی

ابو الفضل بیہقی

۲- قابوس نامہ

عصر المعالی قابوس بن وھمکیر

۳- سفرنامہ ناصر خسرو

ناصر خسرو

۴- چہار مقالہ

نظامی عروضی سمرقندی

۵- گلستان سعدی

سعدی شیرازی

۶- توزک جهانگیری

نور الدین جهانگیر

ایم۔ اے فارسی سال اول

تیسرا پرچہ : شعر کلاسیک فارسی
کل نمبر: ۱۰۰

معروضی سوالات : ۲۰ نمبر
ترجمہ و تشریح متن : ۲۰ نمبر
تقدیری سوالات : ۲۰ نمبر

انتخاب متون:

۱- تصاید:

- ۱- مسعود سعد سلمان : از دو دیدہ سرشکِ خون بارم (۱۳ منتخب اشعار)
۲- انوری : تا آمد از عدم یہ وجود اصلِ بیکرم (۱۲ منتخب اشعار)
۳- عربی : اقبالِ کرمی گزدارِ بابِ غم را (۱۹ منتخب اشعار)

۲- غزلیات:

۱- سعدی:

- ۱- مشتاقی و صبوری از حد گذشت یا را (سات منتخب اشعار)
۲- مشغولای دوست کہ غیر از تو مرا یاری هست (پانچ منتخب اشعار)
۳- ہر شب اندیشہ دیگر کنم و رای دگر (پانچ منتخب اشعار)
۴- رفتی و چمنان یہ خیال من اندری (پانچ منتخب اشعار)

۲- حافظ:

- ۱- ساقی یہ نور بارہ بر افروز جام ما (پانچ منتخب اشعار)
۲- بیا کہ قصرِ امل سخت ست بنیاد است (نو منتخب اشعار)
۳- رسید مژدہ کہ پیام غم نخواهد ماند (سات منتخب اشعار)
۴- منم کہ شہرہ شہرم یہ عشق و زین (پانچ منتخب اشعار)

۳- صائب:

- ۱- نہ یہ چشم و دلِ تنہا نگرا یم ترا (سات منتخب اشعار)
۲- ز خار زار تعلق کشیدہ زان باش (پانچ منتخب اشعار)

- ۲- جمعی که بار در دوتو بر دل نهاده اند
(پانچ منتخب اشعار)
- ۳- اگر دل از علایق کنده باشی
(نو منتخب اشعار)

۳- بیدل:

- ۱- همه کس کشیده محمل به جناب کبریا بیت
(پانچ منتخب اشعار)
- ۲- زندگی محروم تکرار است و بس
(پانچ منتخب اشعار)
- ۳- دیل کاروان اشکم، آه سرور ما نم
(سات منتخب اشعار)
- ۴- بزی گمان که یعنی به خدا رسیده باشی
(پانچ منتخب اشعار)

۳- رباعیات:

۱- بابا طاهر عریان:

- ۱- مکن کاری که به پاشگت آید
۲- نسیمی کز بس آن کا کل آید
۳- مو آن رندم که نامم بی قلندر
۴- غم دوران نصیب جان ما بی
۵- دلی نازک مثال شیشه ام بی

۲- عمر خیام:

- ۱- هر چند که رنگ و بوی زیباست مرا
۲- امروز ترا دسترس فردا نیست
۳- نیکی و بدی که در نهاد بشر است
۴- به سینۀ غم پذیر من رحمت کن
۵- سازندۀ کار مرده و زنده تویی

۳- سخابی امیر آبادی:

- ۱- که نور علا مقام یتیم خود را
۲- عشق آمد و هر زیان و هر سود بسوخت
۳- وصل تو به هر صفت که جویند خوش است
۴- با عشق، هوس یا رنجخواهد بودن
۵- گم گردم، اگر تو جستجویم کنی

۳- سرمد کاشانی:

- ۱- یارب زکرم بخش تقصیر مرا
- ۲- ہر کس پہ ہوس باغِ جہان دید و گذشت
- ۳- در مسلخِ عشق جز نکور نکند
- ۴- سر مدظلہ اختصاری باید کرد
- ۵- ای دوست در این در نکو کاری کن

۳- مثنویات:

- ۱- فرید الدین عطار: منطق الطیر (بائیس منتخب اشعار)
- ۲- جلال الدین رومی: مثنوی معنوی: ۱- فی نامہ (تیرہ منتخب اشعار)
- ۳- امیر خسرو: شیریں خسرو: ۱- آغاز (اکبیس منتخب اشعار)
- ۲- آوارہ، شدن فرہاد از عشق شیریں (تیرہ منتخب اشعار)

مجوزہ کتب:

- ۱- شعر و ادب فارسی زین العابدین مومن
- ۲- تحول شعر فارسی زین العابدین مومن
- ۳- مجموعہ مقالات سیمینار امیر خسرو پٹنہ مرتبہ سید اطہر شیر
- ۴- شعر العجم شبلی نعمانی
- ۵- تاریخ ادبیات در ایران ڈاکٹر ذبیح اللہ صفا
- ۶- تاریخ ادبیات ایران رضا زاہد شفق
- ۷- تاریخ ادبیات ایران حسین فریور
- ۸- سوانح مولانا روم شبلی نعمانی
- ۹- حکمت رومی خلیفہ عبدالکلیم
- ۱۰- لٹریٹری سسٹمی آف پرشیا ای - جی براؤن
- ۱۱- کلاسیکل پشین لٹریچر اے - جے آر بری
- ۱۲- رومی، ہر لائف اینڈ ٹائمر ڈاکٹر افضل اقبال
- ۱۳- دی با خیام علی دشتی
- ۱۴- لائف ٹائمر اینڈ ورکس آف امیر خسرو دہلوی مرتبہ حسن الدین احمد
- ۱۵- بیدل، احوال و آثار ڈاکٹر عبدالغنی
- ۱۶- امیر خسرو دہلوی ڈاکٹر نور الحسن انصاری

سجاد ظہیر	ذکر حافظ	- ۱۷
ڈاکٹر یوسف حسین	حافظ اور اقبال	- ۱۸
محمد منور	اسرار التوحید فی مقامات شیخ ابو سعید	- ۱۹
شبلی نعمانی	حیات سعدی	- ۲۰
ڈاکٹر شفیع کدکئی	شاعر آئینہ ہا	- ۲۱
علی رشتی	تلمرو سعدی	- ۲۲

ایم۔ اے فارسی سال اول

چوتھا پرچہ : ادبیات معاصر فارسی
کل نمبر ۱۰۰

۲۰ نمبر معروضی سوالات
۲۰ نمبر متن
۲۰ نمبر تنقید

انتخاب متون :

۱۔ نثر :

- ۱۔ سید محمد علی جمالزادہ : درد دل قربان علی
- ۲۔ صادق ہدایت : داس آکل
- ۳۔ جلال آل احمد : ستار
- ۴۔ صدر الدین عینی : دیو و اژدہا، خیبر
- ۵۔ غلام حسین یوسفی : دخو (انتخاب)

۲۔ شاعری :

- ۱۔ نیما یوشیج : تقنوس، مہتاب، ہست شب
- ۲۔ احمد شاملو : شعری کہ زندگی است، دررم زندگی، شبانہ (وہا چہ شہای سحر سوختہ / من.....)
- ۳۔ مہدی اخوان ثالث : زمستان، قصہ شہر سنگستان، نماز
- ۴۔ فروغ فرخزاد : آفتاب می شود، تولدی دیگر، پنجرہ
- ۵۔ سہراب سپہری : ویبائی در راہ، سورہ تماشا، ندای آغاز
- ۶۔ خلیل اللہ خلیلی : بہ پیشگاہ وطن، برد آرامگاہ عارف شرق اقبال لاہوری، ساغر سرشار

۳۔ دیگر موضوعات مطالعہ:

نثر

۱۔ جدید فارسی نثر کا آغاز و ارتقا

۲۔ فارسی انسانہ، ناول، سفرنامہ، خاکہ اور انشائی نگاری کے رجحانات

شاعری:

۱۔ تحریک مشروطیت کے دوران فارسی شاعری میں وقوع پذیر ہونے والی فکری اور موضوعاتی تبدیلیاں (ملک اشعراء بہار، میرزادہ عشقی، عارف قزوینی، پروین اعتصامی، ایرج میرزا، نسیم شمال کی شاعری کا جائزہ)

۲۔ جدید دور میں رائج بعض قدیم اصناف سخن کا تعارف

۳۔ فارسی شاعری کی ہیئت میں تبدیلی کی ابتدائی کوششیں

۴۔ نیما یوشیج اور فارسی شاعری کے نئے دور کا آغاز

۵۔ پاکستان، افغانستان اور تاجکستان کے معاصر فارسی ادب کا جائزہ

مجوزہ کتابیں:

۱۔ داستان کوتاہ ایران	محمد بہارلو
۲۔ یادداشتہا	صدرالدین عینی
۳۔ دیداری با اہل قلم (۲ جلد)	ڈاکٹر غلام حسین یوسفی
۴۔ دیوان بہار (دو جلد)	ملک اشعراء بہار
۵۔ دیوان پروین اعتصامی	پروین اعتصامی
۶۔ دیوان عارف قزوینی	عارف قزوینی
۷۔ مجموعہ کامل اشعار نیما یوشیج	نیما یوشیج، بہ کوشش سروس طاہباز
۸۔ ہشت کتاب	سہراب سپہری
۹۔ دیوان خلیل اللہ خلیلی	خلیل اللہ خلیلی
۱۰۔ ماڈرن پرنسپل پروزلٹر پچر	حسن کامشاد
۱۱۔ دیوان ایرج میرزا	ایرج میرزا
۱۲۔ کلیات مصور عشقی	میرزادہ عشقی

مجموعہ ای از آثار صادق ہدایت	۱۳-
تاریخ تحلیلی شعر نو (۳ جلد)	۱۴-
از صبا تا نیا (۲ جلد)	۱۵-
از نیا تا روزگار ما	۱۶-
ادوار شعر فارسی (از مشروطیت تا سقوط سلطنت)	۱۷-
ادبیات فارسی، از عصر جامی تا روزگار ما	۱۸-
زمستان	۱۹-
آخر شاہنامہ	۲۰-
از این اوستا	۲۱-
بدعہما و بدایع نیایش	۲۲-
عطا و لقای نیایش	۲۳-
داستانہای آسمانی	۲۴-
خانہ ام امیری است	۲۵-
سفر درمہ	۲۶-
دیوان فروغ فرخزاد	۲۷-
مجموعہ آثار احمد شاملو، دفتر اول: شعر (۲ جلد)	۲۸-
شعر نو، از آغاز تا امروز (۲ جلد)	۲۹-
تحول موضوع و معنا در شعر معاصر	۳۰-
صادق ہدایت	
شمس لنگرودی	
میخایی آرین پور	
میخایی آرین پور	
ڈاکٹر محمد رضا شفیعی کدکنی	
ڈاکٹر محمد رضا شفیعی کدکنی	
مہدی اخوان ثالث	
مہدی اخوان ثالث	
مہدی اخوان ثالث	
مہدی اخوان ثالث	
مہدی اخوان ثالث	
جلال آل احمد	
ڈاکٹر تقی پورنامداریان	
ڈاکٹر تقی پورنامداریان	
فروغ فرخزاد	
احمد شاملو	
محمد حقوقی	
ڈاکٹر محمد ناصر	

ایم۔ اے فارسی سال اول

پانچواں پرچہ : نقد ادبی فارسی
کل نمبر ۱۰۰

معروضی سوالات : ۲۴ نمبر
تعارفی موضوعات مطالعہ : ۲۴ نمبر
برصغیر اور ایران میں نقد ادبی کی روایت : ۲۴ نمبر

۱۔ تعارفی موضوعات مطالعہ :

تنقید کا لغوی و اصطلاحی مفہوم۔ تنقید کی اہمیت، افادیت اور اہداف، مغربی اصول تنقید۔ شرقی اسالیب نقد۔ ادبی تنقید کے اہم سکاٹیب اور ان کے نظریات۔ فارسی زبان میں نثر کی اقسام اور اس کے ادوار۔ شعر کا لغوی اور اصطلاحی مفہوم اسلامی ماہرین بلاغت اور غیر اسلامی ماہرین بلاغت کی نظر میں۔ شرقی اور مغربی اسالیب نقد کو پیش نظر رکھتے ہوئے شعر کے تشکیلی اجزا اور عناصر کا تفصیلی مطالعہ جن کی ترتیب اس طرح سے ہے: معنی و مضمون و عاطفہ اور ان کی اقسام۔ صور خیال اور اس سے متعلق عناصر۔ زبان اور اس سے متعلق عناصر۔ موسیقی و آہنگ اور اس کی اقسام۔ صورت و قالبہائے شعریہ شکل شعر۔

۲۔ برصغیر اور ایران میں نقد ادبی کی روایت :

(الف) برصغیر میں نقد ادبی کی روایت

برصغیر میں ادبی تحریکیں، دبستان اور ان کے سبب لکھی جانے والی کتابوں کا مختصر تعارف۔ برصغیر میں نقد ادبی کے اہم مآخذ کا مختصر تعارف (خالص تنقید کی کتابیں، تذکرے، بلاغت کی کتابیں، شروح، دیباچے اور مقالات)۔
برصغیر میں فارسی کے چار اہم نقادوں کا خصوصی مطالعہ:

☆ منیر لاہوری ☆ سراج الدین علی خان آرزو
☆ شبلی نعمانی ☆ سید عبداللہ

(ب) ایران میں نقد ادبی کی روایت

ایران میں نقد ادبی کی روایت کا اجمالی تعارف۔ ایران میں نقد ادبی کے اہم مآخذ کا تعارف (تذکرے بلاغت کی کتابیں، تاریخ ادبیات کی کتب، خالص تنقید کی کتابیں، مقالات)۔
ایران کے چار اہم نقادوں کا خصوصی مطالعہ:

☆ شمس قیس رازی ☆ ذبیح اللہ صفا
☆ محمد رضا شفیع کدکنی ☆ محمد حنفوی

مجوزہ کتب:

دکتر زرین کوب	آشنائی با نقد ادبی	۱-
مہنت میر صادقی	واثرہ نامہ ہنر شاعری	۲-
دکتر شفیع کدکئی	صور خیال در شعر فارسی	۳-
دکتر شفیع کدکئی	موسیقی شعر	۴-
دکتر شفیع کدکئی	شاعری در ہجوم منتقدان	۵-
دکتر حسین رزنجو	انواع ادبی	۶-
دکتر محمود فتوحی	نقد خیال	۷-
منیر لاہوری	کارنامہ	۸-
سراج الدین علی خان آرزو	تنبیہ الغافلین	۹-
سراج الدین علی خان آرزو	وادخسن	۱۰-
سراج الدین علی خان آرزو	سراج منیر	۱۱-
عیلی نعمانی	شعر العجم	۱۲-
محمد حلقوی	شعر زمان ما	۱۳-
" "	شعر زمان ما	۱۴-
" "	شعر زمان ما	۱۵-
" "	شعر زمان ما	۱۶-
" "	شعر زمان ما	۱۷-

ایم۔ اے فارسی سال دوم

- پہلا پرچہ : مبادیات قواعد عربی، فارسی گفتاری و ترجمہ
- ۱- مبادیات قواعد عربی ۳۰ نمبر
- ۲- ترجمہ ۳۰ نمبر
- ۳- فارسی گفتاری و ترجمانی (زبانی امتحان) ۱۵+۱۵ ۳۰ نمبر
- قواعد صرف و نحو:

- ☆ عربی حروف ہجا اور ان کا طریقہ نطق
- ☆ حروف تہرید و شمسیہ
- ☆ ضماز
- ☆ وحدت و جمع
- ☆ مذکر و مؤنث
- ☆ مرکب اضافی
- ☆ مرکب توصیفی
- ☆ فعل ماضی
- ☆ فعل مضارع
- ☆ فعل مضارع
- ☆ فعل صحیح و معتل
- ☆ اسماء خمسہ
- ☆ اسم فاعل
- ☆ عدد (کثرتی)
- ☆ حروف استفہام
- ☆ جملہ اسمیہ
- ☆ جملہ فعلیہ

مجوزہ کتاب برائے خصوصی مطالعہ: اللسان العربی - مرتبہ علامہ اقبال، اوپن یونیورسٹی، اسلام آباد

معاون کتب عربی و زبان و ادب برائے عمومی مطالعہ:

فتوٰ اور عبدالحکیم	۱- روس اللغۃ العربیۃ ،
مولوی عبدالستار	۲- عربی کا معلم (جز ۱-۴) ،
مصطفیٰ امین و علی جارم	۳- النحو الواضح (۱-۶) ،
مصطفیٰ امین و علی جارم	۴- ابلاتۃ الواضیۃ ،
سید ابوالحسن علی ندوی	۵- قصص النبیین ،
ڈاکٹر محمود صینی	۶- تکلم العربیۃ (عربی انگریزی)

مجوزہ کتب فارسی:

ڈاکٹر تقی پور ناداریان	۱- فارسی برای خارجیان
ڈاکٹر پید اللہ شمرہ	۲- کتاب آذفا (۴ جلد)
ڈاکٹر سبط حسن رضوی ، ڈاکٹر علی رضا نقوی	۳- گلشن فارسی (۲ جلد)
ڈاکٹر ایف ڈی رازی	۴- خود آموز فارسی (۲ جلد)
ڈاکٹر حضور احمد سلیم	۵- آموزگار فارسی
ڈاکٹر محمد جعفر یاققی ، ڈاکٹر مہدی ناسح	۶- راہنمای نگارش و ویرایش
مرتب نصر اللہ پور جوادی	۷- دربارہ ویرایش
ابوالحسن نجفی	۸- غلط نوشتہ سیم
کوروش صفوی	۹- ہفت گفتار دربارہ ترجمہ
طاہرہ صفارزادہ	۱۰- اصول و مبانی ترجمہ

ایم۔ اے فارسی سال دوم
دوسرا پرچہ : تاریخ ادبیات عرفانی
کل نمبر ۱۰۰

۲۰ نمبر	معروضی سوالات
۲۰ نمبر	تین میں سے دو شعری اقتباسات کا اردو ترجمہ و تشریح
۲۰ نمبر	تین میں سے دو شعری اقتباسات کا با محاورہ اردو ترجمہ
۲۰ نمبر	تین میں سے دو شعراء کے احوال اور اسلوب کلام کا جائزہ
۲۰ نمبر	تین میں سے دو کتب اور ان کے مصنفین کا مفصل تعارف اور دیگر موضوعات مطالعہ

انتخاب متون

- ۱۔ نثر :
۱۔ کشف المحجوب : باب التصوف ، باب الملامہ ، باب المحنة وما يتعلق بها (انتخاب)
۲۔ اسرار التوحید : منتخب حکایات :
- ۱۔ وگفتہ اند کہ پدر شیخ ما ، سلطان محمود را ... دل بر کار شیخ نهاد
۲۔ خواجہ امام مظفر حمدان در نونان یک روزی گفت ...
۳۔ در آن وقت کہ شیخ یہ نثا پور بود ، روزی گفت ...
۴۔ مریدی از مریدان شیخ از عراق ...
۵۔ آورده اند کہ روزی شیخ در نثا پور بر نشستی رفت ...
۶۔ و در آن وقت کہ شیخ بوسعید یہ نثا پور بود ، روزی حسن را گفت ...
۷۔ ہم در آن وقت کی شیخ یہ نثا پور بود ...
۸۔ خواجہ ابوالفتح شیخ گفت کہ در آن وقت کہ شیخ یہ نثا پور بود ، سیف الدولہ والی نثا پور ...
۹۔ در آخر عہد ...
۱۰۔ از شیخ ما سوال کردند کہ در پیش جنازہ شما ...
- ۳۔ کیمیای سعادت : پیدا کردن پروردن و ادب کردن کودکان ، در بیان سخن نفس خویش ۔
۴۔ فیہ مافیہ : منتخب ملفوظات :
- ۱۔ نماز این صورت تنہا نیست ... ۲۔ اگر در بردار خود بی بی می بینی ... ۳۔ مرا خوبی است کہ نخواہم ۔
۴۔ این مردمان می گوید ... ۵۔ در عالم ضابطی صعب تر ... ۶۔ این علم و قال و قیل ...
۵۔ تذکرۃ الاولیاء : ذکر رابعہ عدویہ بصریہ
۶۔ فوائد الفوار : مجلس بست و پنجم

- ۴- مکتوبات امام ربانی: مکتوب ۲۲۸، ۲۹۲ (انتخاب)
از "بعضی از آداب و شرائک ضروریہ..... تا غیر از تقلید امر دیگر نمی کردند"
شاعری:
- ۲- ۱- صدقۃ الحقیقہ: فی سلوک طریق الآخرة، عشق حقیقی و مجازی
۲- رباعیات فرید الدین عطار:
- ۱- هر دم که دلم به فکر در کار آید
۲- سری که به تو رسد، ز خود پنهان دار
۳- گرم مرد رگی، میان خون باید رفت
۴- یک عاشق پاک و یک دل زنده کجاست
۵- ای مرد رونده مرد بیچاره مباش
۶- دردا که دلم به هیچ درمان نرسید
۷- در عشق تو عقل با جنون خواهم کرد
۸- که نعره زن قلندر است خواهم بود
۹- کفتم دل و جان در سر کارت کردم
۱۰- ما خرقه رسم از سر انداخته ایم
- ۳- بوستان سعدی: باب دوم، حکایت: شنیدم که یک هفته ابن السبیل
آغاز باب سوم، حکایت باب سوم: یکی خرده بر شاه غزنین گرفت
باب چهارم، حکایت: شنیدم که وقتی سحرگاه عید
- ۴- غزلیات مولانا جلال الدین رومی:
- ۱- بی همگان به سر شود، بی تو به سر نمی شود
۲- به روز مرگ چون بویوت من روان باشد
۳- بیا تا قدر همدیگر بدانیم
۴- روزها فکر من این است و همه شب خنم
۵- خنک آن دم که نشینیم در ایوان من و تو
- ۵- غزلیات شرف الدین بوعلی قلند:
- ۱- هست در سینت ما جلوه جانان ما
۲- اگر چشم شی ما که من آن سلطان خوبان را
۳- ما نیم و چشم وقف ره انتظار دوست

۴- ساقی گرفت جام می لاله گون یہ کف

۵- گر عشق نبودی و غم عشق نبودی

۳- دیگر موضوعات مطالعہ:

۱- فارسی کے نثری عرفانی ادب کا جائزہ

۲- فارسی میں صوفیانہ شاعری کا ارتقا

۳- تصوف کی تعریف، مآخذ، آغاز و ارتقا

۴- اہم سلاسل طریقت کا تعارف

۵- رورجدید میں عرفانی تعلیمات کی اہمیت و ضرورت

مجوزہ کتب:

۱- درویش کج بخش، گزیدہ کشف المحجوب	سید علی ہجویری / ڈاکٹر محمود عابدی
۲- اسرار التوحید	محمد منور / ڈاکٹر ذبیح اللہ صفا
۳- گزیدہ کیمیای سعادت	امام محمد غزالی / ڈاکٹر احمد زکیر
۴- گزیدہ فیہ مافیہ، اسطرلاب حق	مولانا جلال الدین / ڈاکٹر محمد علی موصد
۵- تذکرۃ الاولیاء	فرید الدین عطار / پروفیسر نکلسن
۶- فوائد الفوار	حسن بصری / حسن ثانی نقاشی
۷- مکتوبات امام ربانی	مجدد الف ثانی / مولانا نور احمد
۸- گزیدہ صدقۃ الحقیقہ	سنائی غزنوی / ڈاکٹر علی اصغر حلیمی
۹- زیور پارسی، نگاہی یہ زندگی و غزلیہای عطار	ڈاکٹر محمد رضا شفیع کدکنی
۱۰- سایہ درخور شہید	محمد عزیز
۱۱- مختار نامہ	فرید الدین عطار
۱۲- بوستان	سعدی شیرازی / ڈاکٹر غلام حسین یوسفی
۱۳- گزیدہ غزلیات مولوی	مولانا جلال الدین / ڈاکٹر سیروش شمیسا
۱۴- گزیدہ غزلیات طمس	مولانا جلال الدین / ڈاکٹر محمد رضا شفیع کدکنی
۱۵- ارمغان پاک	شیخ محمد اکرام
۱۶- شعر ناب	غلام نظام الدین
۱۷- تاریخ تصوف در اسلام	ڈاکٹر قاسم غنی
۱۸- مقدمہ بمبانی عرفان و تصوف	ڈاکٹر سید ضیاء الدین سجادی
۱۹- تاریخ تصوف	یوسف سلیم چشتی

ایم۔ اے فارسی سال دوم

تیسرا پرچہ : اقبال شناسی
کل نمبر ۱۰۰

۲۴ نمبر	:	معروضی سوالات
۵۰ نمبر	:	پانچ میں سے تین شعری اقتباسات کا ترجمہ و تشریح
۲۶ نمبر	:	تین میں سے دو تنقیدی سوالات

انتخاب متون:

- ۱۔ اسرار خودی:
- ۱۔ تمہید
  - ۲۔ در بیان اینکه اصل نظام عالم از خودی است
  - ۳۔ در بیان اینکه حیات خودی از تخلیق و تولید مقاصد است
  - ۴۔ در بیان اینکه خودی از عشق و محبت استحکام می پذیرد
  - ۵۔ دعا
- ۲۔ رموز بیخودی:
- ۱۔ تمہید (در معنی ربط فر دولت)
  - ۲۔ عرض حال مصنف بہ حضور جنتہ اللعالمین علیہ السلام
  - ۳۔ در معنی حریت اسلامیہ و سر حاشہ کربلا
- ۳۔ پیام مشرق:
- ۱۔ دو بیتی ہا (لالہ سطور)
  - ۲۔ دل من روشن از سوز درون است
  - ۳۔ سحر می گفت بلبل باغبان را
  - ۴۔ گوی جبریل را از من پیامی
  - ۵۔ میا را بزم بر ساطع کہ آنجا
  - ۶۔ بیا ای عشق ای رمز دل ما
  - ۷۔ تراش از تیبہ خود جاہ خویش

- ۷- دلا رمز حیات از غنچه در یاب
 ۸- سکندر رفت و شمشیر و علم رفت
 ۹- عجم از نغمه ام آتش به جان است
 ۱۰- رگب مسلم ز سوز من پدید است

تقسیم:

- ۱- حور و شاعر
 ۲- عشق
 ۳- غنی کشمیری
 ۴- طیاره

غزلیات:

- ۱- صورت پرستم من، بتخانه شکستم من
 ۲- از ما یگو سلاهی آن ترک تند خورا
 ۳- آشنا هر خار را از قصه ما ساختی
 ۴- تیر و ستان و نخجر و شمشیرم آرزوست
 ۵- گریه مانی اثر ناله ما رسا است

۳- زبور عجم:

غزلیات:

- ۱- به حرفی می توان گفتن تمنای جهانی را
 ۲- من هیچ نمی ترسم از حاشیه شب ها
 ۳- چون چراغ لاله سوزم در خیابان شما

تقسیم:

- ۱- ای غنچه خوابیده چو زنگس نگران خیز
 ۲- انقلاب

۵- جاوید نامه:

- ۱- خطاب به جاوید (بخشی با نژاد نو)

۲- پس چه باید کرد ای اقوام شرق:

۱- سیاسیات حاضرہ

۷- ارمغان حجاز:

دو نئی ہا :

- ۱- غلام جز رضای تو نجومیم
- ۲- سرور رفتہ باز آید کہ ناید
- ۳- عطا کن شور روی سوز خسرو
- ۴- یہ پایان چون رسد این عالم بیر
- ۵- یہ این بیری رہ بیتر ب گرتتم
- ۶- بیای بمفلس باہم بنایم
- ۷- جبین را پیش غیر اللہ سویم
- ۸- شعی پیش خدا بگرستم زار
- ۹- یہ آن زاری کہ گفتتم پی ہر بند
- ۱۰- من اندر شرق و مغرب غمدم
- ۱۱- خدا آن ملتی را سروری داد

مجوزہ موضوعات مطالعہ :

- ۱- کلام اقبال کا تاریخی، سیاسی، سماجی اور ثقافتی پس منظر
- ۲- فلسفہ خودی
- ۳- فلسفہ بے خودی
- ۴- اقبال اور قرآن
- ۵- اقبال اور عشق رسول ﷺ
- ۶- اقبال اور نئی نسل
- ۷- اقبال اور جلال الدین رومی
- ۸- اقبال اور تصوف
- ۹- اقبال اور بیداری ملت
- ۱۰- اقبال اور احیای دین
- ۱۱- اقبال کا نظریہ فن
- ۱۲- اقبال اور تہذیب مغرب
- ۱۳- اقبال اور اشعار امت اسلامی

مجوزہ کتب:

عبدالسلام ندوی	اقبال کامل	-۱
ڈاکٹر یوسف حسین خان	روح اقبال	-۲
سید عابد علی عابد	شعرا اقبال	-۳
ڈاکٹر خلیفہ عبدالکلیم	فکر اقبال	-۴
ڈاکٹر عبدالشکور احسن	اقبال کی فارسی شاعری کا تنقیدی جائزہ	-۵
ڈاکٹر سید محمد اکرم اکرام	اقبال در راہ مولوی (فارسی)	-۶
ڈاکٹر جاوید اقبال	زندہ روز	-۷
جامد علی سید	اقبال کا فنی ارتقا	-۸
حمید احمد خان	اقبال کی شخصیت اور شاعری	-۹
ڈاکٹر عبدالمثنیٰ	اقبال اور عالمی ادب	-۱۰
پروفیسر محمد منور	علامہ اقبال کی فارسی غزل	-۱۱
ڈاکٹر افتخار احمد صدیقی	عروج اقبال	-۱۲
ڈاکٹر افتخار احمد صدیقی	فروع اقبال	-۱۳
مرتبہ ڈاکٹر غلام رضا ستورہ	در شناخت اقبال (مجموعہ مقالات)	-۱۴
پروفیسر عبدالمثنیٰ	علامہ اقبال کی فارسی نظم گوئی	-۱۵

ایم۔ اے فارسی سال دوم

چوتھا پرچہ : تاریخ ادبیات فارسی

کل نمبر ۱۰۰

معروضی سوالات : ۲۴ نمبر

تقیدی سوالات : ۸۴ نمبر

پہلا حصہ:

شاعری اور نثر کا عہد یہ عہد ارتقا:

دوسرا حصہ:

مندرجہ ذیل شاعروں کا خصوصی مطالعہ:

رودکی، فردوسی، فرخی، انوری، حسن دہلوی، جامی، فیضی، غنی کشمیری، طالب آملی، غالب

تیسرا حصہ:

مندرجہ ذیل نثر نگاروں کا جائزہ بحوالہ آثار:

ابوعلی بلخی (تاریخ طبری)، عطا ملک جوینی (جہانگشاہی جوینی)

نصیر الدین طوسی (اخلاق ماصری)، عبید زاکانی (اخلاق الاشراف و رسائل)

فخر مدہ (آداب الحرب والشجاعہ)، ضیاء الدین برنی (تاریخ فیروز شاہی)، ابوالفضل (انتقائی ابوالفضل)

مجوزہ کتب:

عبدلی نعمانی	۱۔ شعرا لعمم
مقبول بیگ بدخشان	۲۔ ادب نامہ ایران
ڈاکٹر ظہور الدین احمد	۳۔ ایرانی ادب
پنجاب یونیورسٹی لاہور	۴۔ تاریخ ادبیات مسلمانان پاکستان و ہند
ڈاکٹر ذبیح اللہ صفا	۵۔ تاریخ ادبیات در ایران
رضا زاہد شفق	۶۔ تاریخ ادبیات ایران
جلال الدین جہانی	۷۔ تاریخ ادبیات ایران
جان ریگا	۸۔ ہسٹری آف ایرانین لٹریچر
ای۔ جی۔ براؤن	۹۔ اے لٹریچر آف ہسٹری آف پرشیا
شیخ محمد اکرام	۱۰۔ شعرا لعمم فی الہند

(اختیاری)

ایم۔ اے فارسی سال دوم

پانچواں پرچہ : زبان شناسی، معانی و بیان، مرجع شناسی و روش تحقیق
کل نمبر: ۱۰۰

- ۱- معروضی سوال : ۲۴ نمبر
لسانیات : ۳۴ نمبر
لسانیات کی تعریف، اہمیت و افادیت، زبانوں کا ارتقاء، زبانوں کے اہم گروہ، اوستائی، فارسی باستان، پہلوی، دری اور اہم علاقائی بولیاں
- ۲- معانی و بیان : ۲۵ نمبر
علم معانی
کلام خبری دانگائی: ۱- اشار خبری (خبر، مشدایہ، منسد) ۲- قصر- ۳- انشاء ۴- وصل و فصل ۵- ایجاز، اطناب، مساوات
علم بیان
تشبیہ، استعارہ، مجاز، کنایہ، مراعات النظر، حسن تعلیل، لف و نشر، تلخیص، تضاد، ایجاز، ایہام
- ۳- مرجع شناسی اور روش تحقیق : ۲۵ نمبر
مرجع شناسی اور روش تحقیق کے چند بنیادی مباحث، تحقیق کا لغوی و اصطلاحی مفہوم، تحقیق کی اہمیت و افادیت، اصول تحقیق، اہم حوالہ جاتی کتب کا تعارف اور ان سے استفادہ کا طریقہ کار، نسخہ شناسی، قلمی نسخوں کی تصحیح وغیرہ۔

مجوزہ کتب:

- ۱- سبک شناسی ملک الشعرا بہار
۲- انڈو ایرانیٹین فلا لوجی لوئیس ایچ لر کے
۳- معانی و بیان جلال جہانی
۴- معانی و بیان سیروس شمسیا
۵- معانی و بیان ڈاکٹر جلیل مجلیل
۶- واژہ نامہ ہنر شاعری مہمنت میر صادقی
۷- فرہنگ اصطلاحات ادبی سیما دار
۸- مرجع شناسی و روش تحقیق ڈاکٹر غلام رضا ستورہ

(اختیاری)

ایم۔ اے فارسی سال دوم

پانچواں پرچہ : ایران شناسی

کل نمبر: ۱۰۰

معروضی سوال : ۲۰ نمبر

تعارفی موضوعات : ۸۰ نمبر

ایران کے اہم شہروں کا تعارف:

تہران، اصفہان، شیراز، مشهد، تہریر، قم، قزوین، ہمدان، فیثا پور، لاهیجان، زاہدان۔

اہم تاریخی مقامات:

ارگ بم، تخت جمشید، پاسارگاد، نقش رستم، کوہ پستون، کاخ ہشت بہشت، چہل ستون، کیسای واک، غار علی صدر، مساجد (مسجد لطف اللہ، مسجد شاہ عباس، مسجد جامع اصفہان)، مزارات (امام رضا، بعلی سینا، خواجہ کرمانی، سعدی، حافظ، فروزی، خیام، عطار، بابا طاہر عریاں، مزار شاہ چراغ، مقبرۃ الشعرا، تہریز)۔

سیرگاہیں:

پل خواجو، پل الہ وردی خان (سی و سہ پل)، مینار جہان، موزہ مارکتان، موزہ فارس، مجمع فرہنگی سعد آباد (کاخ نیاوران)، پارک های تہران

یونیورسٹیاں:

دانشگاہ های مہم ایران (تہران، اصفہان، شیراز، مشهد، قزوین، شہید چہران، شہید بہشتی، طباطبائی)

مراکز تحقیقی و فرہنگی:

فرہنگستان زبان و ادب فارسی، دایرة المعارف بزرگ اسلامی، دانشنامہ جہان اسلام، پژوهشگاہ علوم انسانی، مرکز دانشنامہ ادب فارسی، مرکز نشر دانشگاہی۔

فنون لطیفہ:

خطاطی، مصوری، معماری، موسیقی، سینما۔

اہم اخبارات و رسائل:

کیهان، اطلاعات، ہمشہری، نامہ فرہنگستان، معارف، نامہ پاری، نامہ فرہنگ، کلک۔

اہم محصولات:

زعفران، پستہ، بادام، زیتون، چاول، پھل۔

اهم معدنیات:

تیل، گیس، کونکد، فیروزه، یاقوت، لوها۔

جشن و رسوم:

نوروز، چهارشنبه سوری، جشن مهرگان، شب یلدا، جشن سده۔

لوک گیت و ضرب الامثال۔

تاریخی بازار:

بازار بزرگ تهرآن، بازار وکیل شیراز، بازار نقش جهان اصفهان

مجوزہ کتابیں:

- ۱۔ لغت نامہ محمدی
- ۲۔ فرهنگ معین
- ۳۔ دایرة المعارف بزرگ اسلامی
- ۴۔ دانشنامہ جهان اسلام
- ۵۔ تاریخ کامل ایران
- ۶۔ نگاہی پد اصفهان

